

ከንብ ጋራ ኑሮ

በገድለ ወለተ ጴጥሮስ ላይ እንዲህ የሚል ታሪክ አለ። እምነ ወለተ ጴጥሮስ ወደ ዋልድባ ገዳም በገባች ጊዜ ለአንዲት እናት ረድእ ሆነች። እኒህ እናት ፈጽሞ ጠባይ የሚባል ያልፈጠረባቸው ነበሩ። አሁን የተናገሩትን አሁን ይሸሩታል፤ በሆነው ባልሆነው ይቆጣሉ፤ ከእርጅናቸው ብዛት የተነሣ ይነጫነጫሉ፤ ትእዛዛቸው ሁሉ ውኃ ቀጠነ ነው። በዚህ ዐመላቸው የተነሣ ማንም ከእርሳቸው ጋር ለመኖር ፈቃደኛ አልነበረም። ከእርሳቸው ጋር ለመኖር ፈቃደኛ ሆና ለረዥም ጊዜ ያገለገለቻቸው ወለተ ጴጥሮስ ነበረች።

አንድ ቀን መነከሳዬያቱ ተሰባስበው ለአንዲት ከእኒህ እማሆይ ጋር ለዚህን ያህል ዘመን አብረሽ ለመኖር ቻልሽ? እንዴትስ ታገሥሻቸው? እንዴትስ መሮሽ ጥለሽ አልወጣሽም? ሲሉ ጠየቋት። ወለተ ጴጥሮስም ለንብ ታውቃላችሁ? እኒህ እናት ንብ ናቸው። ከእርሳቸው የሚገኝ ብዙ ዕውቀት፣ ብዙ ጥበብ፣ ብዙ ልምድ፣ ብዙ ታሪክ፣ ብዙም ጸጋ አለ። ነገር ግን እናንተ መናደፋቸውን ብቻ ነው የምታዩት፤ ስለዚህም ማሩን ከእርሳቸው ልትቆርጡ አልቻላችሁም። ንብ ትናደፋለች፣ ነገር ግን ማር የሚገኘው ከምትናደፈው ንብ ነው። የማትናደፈው ዝንብ ቆሻሻ እንጂ ማር የላትም። እኔ ግን ከንብ ጋር እንዴት እንደሚኖር ዐውቃለሁ፤ ከንብ ጋር እየኖርኩም ማሩን እቆርጣለሁ አለቻቸው ይባላል።

ትዳር ማለትም እንዲሁ ነው።

አበባው አበበ ንቡም ገባልሽ

እንግዲህ አልማዜ ማር ትበያለሽ

የሚለው የሠርግ ዘፈን ከዚህ ጋር ይስማማል። አፍንጅም ከጋብቻ በኋላ ያለውን ጫጉላ ማር ጨረቃ ሲለው ይኼ ታይቶት እንደሆነ እንጃ። አንዳንዶቹ የትዳር ንድፈያው ብቻ ስለሚታዩቸው ወይ ትዳር ሳይመሠርቱ ወይም የመሠረቱትን ትዳር ሲፈቱ ይታያሉ። ሌሎቹ ደግሞ የትዳር በጎነቱን ብቻ ስለሚያውቁት እስኪገቡበት ሲጓጉ፣ ከገቡበት በኋላ ደግሞ

ስላል እንዳልኖርኩኝ አስንቺን እስካገኝ

ካገኘሁሽ ወዲያ እላለሁ አውጣኝ

እያሉ ያንጎራጉራሉ።

ምናልባትም ደግሞ በሠርግ ላይ የሚዘፈነው

ማን ፈርሟ አለሽ፣ ማን ፈርሟ አለሽ

በተወለወለው በአለንጋው ጣትሽ

የሚለው ዜማ ለትንቢት ይቀድሞ ለነገር ዓይነት ሳይሆን አይቀርም።

ትዳር ግን ሁለቱም ብቻ አይደለም። ትዳር ከንብ ጋር መኖር ነው። ንብ ሁለት ጠባይ አላት። አንዱ ያስደስታል፤ ሌላኛው ያስከፋል። አንዱ ጤና ይሆናል፤ ሌላኛው ግን ያማል። አንዱ ይጣፍጣል፤ ሌላው ግን ይመራል። አንዱን ይቆርጡታል፤ ሌላውን ግን ይከላከሉታል።

ትዳርም እንዲሁ ነው። ሁለት ጠባይ አለው። አንደኛው ያስቃል አንዱ ያስቅቃል፤ አንዱ ያስደስታል፤ ሌላው ያሳዝናል። አንዱ ግቡ ግቡ ሌላው ውጡ ውጡ ያሰኛል። አንዱ ይናደፋል፤ አንዱ ይጣፍጣል፤ አንዱ ጤና ሌላው ሕመም ይሰጣል። አንደኛው ግን ያለ ሌላው አይገኝም።

ይኼን ለመድኃኒት፣ ለብርዝ፣ ለጠጅ፣ የምናደርገውን ማር የምትሰጠው ንብ ናት የምትናደፈው። ያቺ ስትናደፍ ፊት የምታሳብጠው፣ ውስጥን የምትመርዘው፣ የምትጠዘጠዘው፣ ንብ ናት ማሩን የምትሰጠው። በትዳርም ውስጥ ሁለቱም አሉ። ጭቅጭቁ፣ ንዝንዝ፣ ጠቡ፣ ኩርፊያው፣ አንዱ ለሌላው የግድ መታዘዙ፣ አንዱ የሌላው አገልጋይ መሆኑ፣ አንዱ ያለ ሌላው ለመወሰን አለመቻሉ፤ የሌላውን ጠባይ፣ የሌላውን ዐመል የግድ መታገሡ፤ ከሚታገሡት ሰው ጋር አብሮ መኖሩ፤ ይኼ ነው የንቧ ንድፊያ።

ሰው የወለደውን አያገባም። ያሳደገውን አያገባም፣ የተዛመደውን አያገባም። የቤቱን ሰው አያገባም። ሰው ደግሞ በዐመልም፣ በፍላጎትም፣ በአመለካከትም ይበልጥ የሚቀራረበው አብሮት ከኖረና ካደገ ሰው ጋር ነበር። እምነቱና ባሕሉ ግን ጋብቻን እስከ ሰባት ቤት አርቆ ለባዕድ ይሰጠዋል። አብረነው ላልኖርነው፣ አብረን ላላደግነው አብረን ላልተወለድነው፣ ላልተዛመድነው ሰው። ከሌላ ተወልዶ፣ ሃያ ሠላሳ ዓመት ሌላ ቦታ ኖሮ፣ ከሌላ ጋር አድጎ፣ ሌላ ጠባይ ነሥቶ፣ በሌላ መንገድ መጥቶ ያገኘውን ሰው ነው የምናገባው። ይኼንን ሰው ወይም ይህችን ሴትዮ በዕውቅ አላሠራናትም፣ አላሠራነውም። ዐመሉ እንዲህ፣ ሐሳቡ እንዲያ፣ መንገዱ እንዲህ፣ እምነቱ እንዲያ፣ ዕውቀቱ እንዲህ፣ ምግባሩ እንዲያ ብለን ዝርዝር ሰጥተን አላስመረትነውም። ራድ ሜድ ነው ያገኘው። ዓይተን እንመርጣለን እንጂ፣ መርጠን አናሠራም።

ንብን እኛ ብናሠራት ኖሮ የርሷን መናደፍ ለዝንብ ሰጥተን የዝንብን ጠባይ ለንብ በመለስንላት ነበር። ግን ንብን እንዲሁ ሆኖ አገኘናት፣ አላመድናት፣ ወደ ቀፏችን አስገባናት እንጂ አንድም አልፈጠርናት፣ አንድም አላስፈጠርናት። ንቧን ማርና ንድፊያ እንደያዘች ነው ያገኘናት። ሰው በውስጡ ማርና ንድፊያ አለው። የተገዛ የሱፐር ማርኬት ማር የሚበላ ልጅ ንብ የምትባለውን የሚያውቃት በጣሳው ላይ ባለው ሥዕል ነው። መልኩን እንጂ ንድፊያዋን አያውቀውም። እርሱ እድሜ ልን በንብ እየተነደፈ ለጌቶቹ ማር ቆርጦ የሚሰጥ ገባርም ንብ እንደምትናደፍ እንጂ ማር እንደምትሰጥ አያውቅም። ጌቶች ምን ምን ቢላቸው ነው ይህን የቀፎ እንጀራ የሚያስገፈግፏኝ አለ የሚባለውም ለዚህ ነው።

አንዳንዶች በሠርግ ዘፈን፣ በተረት፣ በሠርግ ሥነ ሥርዓት፣ በስብከት፣ በድራማና በፊልም ትዳርን ሲያዩ ምናልባት ማሩ ይሆናል የሚታያቸው። ያገኛቸውም ሰው ሁሉ ምነው አንተ አታገባም እንዴይ ይላቸዋል እንጂ ተገብቶ ምን እንዳለ አይነግራቸውም። የዛሬ ዓመት፣ የዛሬ ዓመት፣

የእንትናዩ አባት

ሲወለድ ማሞ፣ ሲወለድ ማሞ

እንመጣለን ደግሞ፤

ያሉት ሰዎች ደግመው ላይመጡ ይችላሉ። አንዳንዶችም ማሞ ሲወለድ እንደማይመጡ እያወቁት የሚዘፍኑት ዘፈን ነው። የዛሬ ዓመት የእንትናዩ አባት መሆን ለሁሉ ያልተሰጠ መሆኑን የሚናገርም የለም። ይኼ ያልተነገራቸው የዋሐንም ናቸው ልጅ የለም ብለው የሚፋቱት።

ሌሎች ደግሞ ትዳር ሲባል የንቧ ንድፊያ ነው ትዝ የሚላቸው።

ራሳቸውን አሉ በትዳር፤

ከንግዲህ ቀረ መሸርቀር የሚለው ዘፈንም ውስጠ ዘ አለበት።

ትዳር ምን ዕዳ ነው ትዳር ምን ዕዳ ነው

ጉልቻው ስሙኒ ምጣዱ ብር ነው

የሚለው ባሕላዊ ዜማ የምጣዱና የጉልቻው ዋጋ ዛሬ ሰማይ በነካበት ጊዜ ቀርቶ ትናንትም በርካሹ ዘመን ትዳርን (ዕዳ) ነው እያለ የንቧን መናደፍ እየነገረን ነው።

ትዳር ግን ሁለቱም ብቻ አይደለም። ትዳር ከንብ ጋር መኖር ነው። ለማሩ ስንል ንድፊያውን መታገሥ። ቆይተህ ደግሞ ንድፊያውን መልመድ። ገበሬ ቀፎ ሰቅሎ ንብ ሲያንብ ንብ እንደምትናደፍ ሳያውቅ ቀርቶ አይደለም። የማትናደፍ ንብ ከፈለገ በየደጃ ቆሻሻ ፍለጋ የምትጓዘው ዝንብ ነበረችለት። ዝንብ ምን ጠባይዋ ሸጋ ቢሆን፤ ጠብ የሚላት ግን ሌላ ነገር ነው። ይህን ያውቃል ገበሬው። እያወቀም ንብ ያንባል። ማነብ ብቻ ሳይሆን ከንብ ጋር እንዴት መኖር እንደሚቻልም ያውቃል። ንብ ትናደፋለች፤ ግን እንዳትናደፍ ማድረግም ይችላል። የምትወደውና የማትወደው ሽታ አለ። ስትቀርብህ ምን ማድረግ እና ምን አለማድረግ እንዳለብህ ገበሬው ያውቃል። በሀገራችን ንብ አትገደልም። ነውር ነው። ብትነድፍም አትገደልም። የንቧን ማር ለመውሰድም ንቧን ገድሎ፤ አጥፍቶ፤ ጎድቶ ወይም አሰቃይቶ ሳይሆን በጭስ ራሱን እየተከላከለ፤ ፊቱን በጨርቅ ሸፍኖ፤ ወደ ንቧ ቀፎ ገብቶ ነው ማሩን የሚቆርጠው። ንቧም ሳትጎዳ፤ ማሩም ሳይጠፋ፤ እርሷም ሳትናደፍ።

ትዳርም እንዲህ ነው። አኗኗሩን ነው ማወቅ፤ የንቧን ንድፊያ የመቀነሻውን መንገድ ነው ማወቅ፤ የማሩን አቆራረጥ መንገድ ነው ማወቅ። ደግሞም ከ አስገራሚው ገበሬው የሚከባከበው ይህቺኑ የምትናደፈውን ንብ መሆኑ ነው። የምትቀስመው አበባ ትፈልጋለች፤ ንጹሕ አካባቢ ትፈልጋለች፤ ከጉንዳንና ከአውሬ ነጻ የሆነ ቀፎ ትፈልጋለች። ግን ትናደፋለች። ደግሞም ማር ትሰጣለች። ትዳር አስደሳች ነገር ብቻ ሳይሆን አስመራራ፤ አንገብጋቢ፤ አስጠሊታ፤ ጨጓራ አንዳጅ፤ አንጀት ቆራጭ፤ ልብ አቃጣይም ክፍል አለው። ይናደፋል። ግን ደግሞ ከብካቤም ይፈልጋል። ንጹሕ ልብ፤ ታማኝ ጎሊና፤ ቻይ አንጀት፤ ታጋሽ ሆድ፤ ጠቢብ አእምሮ፤ አሳላፊ ልቡና ይፈልጋል። ለምን ቢሉ? ማር ይሰጣልና።

አንዳንዶች ቤት ካለችው ወይም ካለው ንብ ይልቅ ውጭ ያቺውን ወይም ያለው ዝንብ ሲያደንቁ ይሰማል። መቼም ከቀፎ ውጭ ምን እንደሚኖር የታወቀ ነው። ንብ ትናደፋለች ብሎ ንብ የማያነባ ገበሬ ስንፍናውን እንጂ የንቧቱን ክፋት ማንም አይረዳለትም። ጥበብ አልባ መሆኑን፤ ትዕግሥት አልባ መሆኑን፤ ተሸናፊነቱን እየተናገረ እንጂ የንቧን ጠባይ እየተናገረ አለመሆኑን ሁሉም ያውቅለታል። የትዳርን ችግር ብቻ የሚያወራ፤ በትዳር ተመርሮ ከቀፎው ውጭ የሚሄድም ስንፍናውንና ዐቅመ ቢስነቱን እንጂ የቀፎውን ችግር እየተናገረ አይምሰለው። ቀፊ ውስጥ ማር የምትሠራው ን እንዳለች ሁሉም ያውቃልና። ሌላው ቀርቶ ውጭ ያለቺው ዝንብም ይኼንን ታውቃለች።

አንዳንዶች ከንብ ጋር የመኖር ጥበብ ሲያንሳቸው የማትናደፍ ንብ ፍለጋ ይኳትናሉ። የማትናደፍ ንብ መፈለግ ከመረቁ አወጡልኝ ከሥጋው ጦመኛ ነኝ እንደማለት ነው። ወይም የማትዘር መሬት እንደመፈለግ። የመትናደፍ ንብ ከፈለግክ ከዝንብ ጋር ተጋባ።